

no strokovno izpopolnjevanje, kot izobraževanje odraslih, ki je v svojem izhodišču namenjeno »obnavljanju, razvijanju in krepitvi strokovnih kompetenc«, s tem pa posledično profesionalni odličnosti učitelja. (Zgaga, 1997: 55–56).

V študiji iz leta 2004 so avtorice Marentič Požarnik, Kalin, Šteh in Valenčič Zuljan (2005) ugotovljale, kako se je v prvem obdobju po kurikularni prenovi spremenilo dožemanje lastne vloge osnovnošolskih in gimnazijskih učiteljev, predvsem v želji, da bi odgovorile na vprašanje, ali se je novo pojmovanje razvijalo v smeri večje strokovne avtonomije in profesionalne odgovornosti in kaj so bile ovire pri uveljavljanju tega. Vprašanje avtonomije odpira tudi temo o moči in legitimnosti učiteljevega vplivanja na odločitve, pomembne za njegovo poklicno delovanje.

Kot se kaže iz rezultatov te študije, predmetna izobrazba ni tista, ki učitelju zagotavlja višjo stopnjo pojmovanja avtonomije, nasprotno: to je profesionalna oziroma pedagoška izobrazba, pridobljena bodisi v diplomskem izobraževanju ali v okviru usposabljanja. Profesionalna izobrazba ima najmočnejši vpliv pri razrednih učiteljih, kar je ravno nasprotno od prevladujočega mnenja predmetnih strokovnjakov, češ da nimajo svojega specifičnega področja ekspertnega znanja.

V stališčih večine učiteljev na vseh stopnjah poučevanja o tem, kaj avtonomija učitelja sploh je, so avtorice evalvacije pogrešale prvine »razširjenega« ali »kolegialnega« profesionalizma oziroma »krepke« koncepcije avtonomije. Učitelji so v svojih opredelitvah redko omenjali, da strokovna avtonomija vsebuje tudi tesnejše sodelovanje s kolegi ter možnost vplivanja na pogoje svojega dela in širše na šolsko politiko.

Po oceni avtoric je glede na dobljene rezultate med učitelji prevladovalo ožje pojmovanje avtonomije, ki se omejuje v glavnem na delovanje v učilnici ob upoštevanju vnaprej danih pogojev (Marentič Požarnik et al., 2005). Na vprašanje, kako pojmujejo učiteljevo vlogo, je večina učiteljev (64 %) v tej študiji omenjala vlogo »vodnika«: vloga učitelja je v vodenju, usmerjanju in svetovanju učencev oziroma koordiniranju in usmerjanju pouka. Pri tem so nekateri učitelji dajali zelo kratke odgovore v smislu »učitelj je vodnik, mentor, koordinator pouka« in podobno, tako da gre po mnenju avtoric pri tovrstnih odgovorih verjetno bolj za verbalno sprejemanje te vloge kot za njeno uresničevanje. So pa to vlogo pomembno pogosteje navajali razredni kot predmetni in gimnazijski učitelji. Razmeroma pogosto (27 %) so navajali tudi vlogo učitelja kot vzgojitelja. Tudi pri tej kategoriji so bili odgovori nekaterih učiteljev zelo enostavni, opozarjajo avtorice, drugi pa zelo kompleksni, tako da se za tem lahko skrivajo najrazličnejši koncepti.